

Feestje

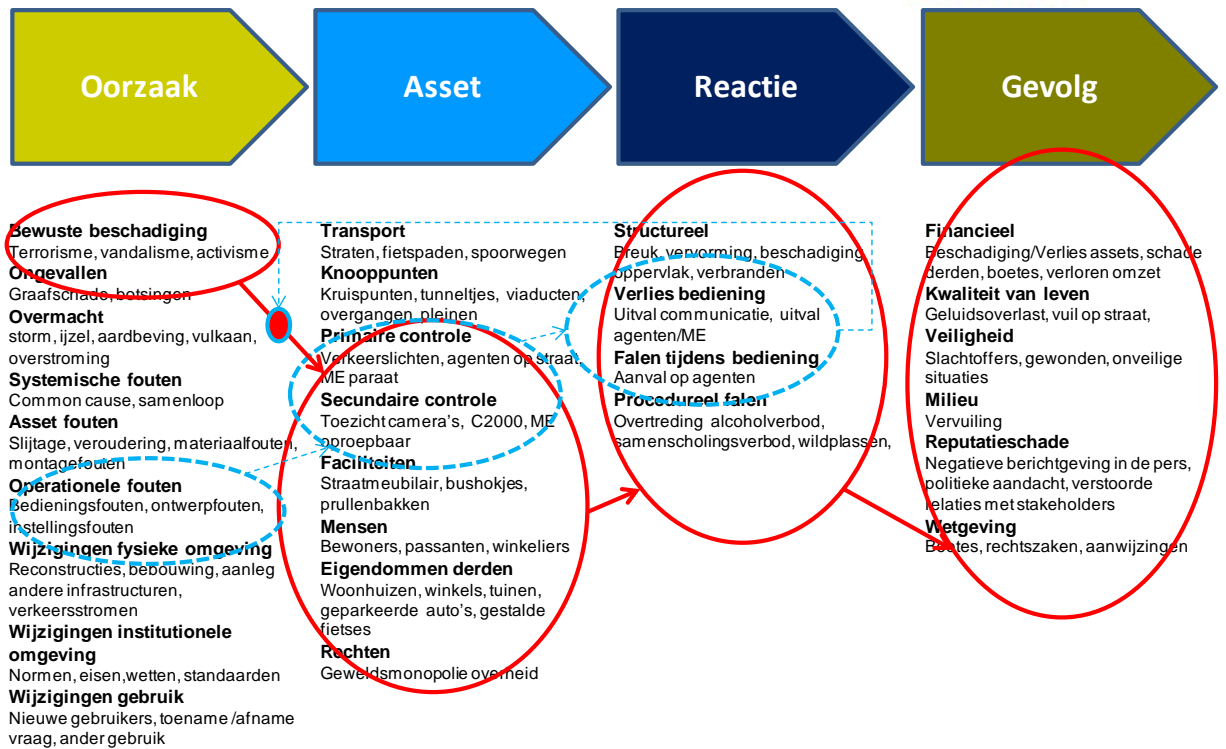
Ype Wijnia

28 september 2012

Het kan bijna niemand ontgaan zijn die het nieuws een beetje volgt. Vorige week vrijdag werd in Haren een feestje gevierd waarbij werkgelegenheid voor de schoonmaakbranche en glazenzetters is gecreëerd. Nu wil het toeval dat ik in mijn jeugd een aantal jaren in Haren heb gewoond. Wat ik mij ervan herinner is dat het een dorp is waar vooral oudere mensen wonen. Veel van hen rijden nog met de auto rond en als fietser leerde je goed kijken naar de mensen achter het stuur. Als daar iemand met een hoed zat (nee geen petje) dan kon je maar beter schuilen achter een boom. De kans was dan namelijk groot dat de automobilist in kwestie geen richting aangaf, bochten afsneed en voorrangstekens negeerde, alles onder het motto van "ik ga hier al 94 jaar elke dag op dit tijdstip linksaf, dus daar moet je maar rekening mee houden." U raadt het al, niet echt een dorp waar je naar toe gaat als je een feestje wil vieren. Integendeel, als je wilde feesten dan ging je het liefst zo ver mogelijk bij Haren vandaan. Wij gingen altijd naar Groningen om te feesten, een stad met een zeer hoge dichtheid aan kroegen en geen verplichte sluitingstijden.

Toen de berichten over een aanstaand feestje in Haren zich dus begonnen te verspreiden kon ik een glimlach nauwelijks onderdrukken. Feesten in Haren is als zonnebaden in een grot of vissen in de Sahara: wellicht een leuk idee als je het in de kroeg bedenkt maar absoluut niet leuk om echt uit te voeren (zeker niet met 30000 mensen). Tegelijkertijd is er het besef dat het bijeen brengen van vele mensen met drank op (of bij zich) terwijl er niets te doen is makkelijk ontaardt in een opstootje. Mensenmassa's trekken politie aan (moet ook wel vanwege de openbare orde) en wat is er leuker dan de verveling te verdrijven door de politie een beetje uit te dagen. Ergens verwacht je dat de aangekondigde feestgangers dit besef ook hebben en dus uiteindelijk besluiten niet te gaan. De ervaring leert dat dit inderdaad voor overgrote deel van de aanmelders ook geldt (slechts iets als 10% van de aanmelders gaat echt), maar 10% van 30000 mensen is nog steeds 3000 mensen. En de ervaring leert helaas ook dat 3000 jongeren plus alcohol plus verveling kan leiden tot rellen. Alle betrokkenen vanuit het openbaar bestuur leken zich daar terdege van bewust, maar desondanks bleek het onmogelijk de rellen te voorkomen. Blijkbaar was in dit geval risicobewustzijn geen voorloper van risicobeheersing, terwijl dat toch een van de fundamentele uitgangspunten van het vak risicomanagement is. Wat was hier aan de hand?

Om maar even terug te gaan naar de basis, risicobewustzijn is dat je in beeld hebt welke dingen fout kunnen gaan en dat er enig gevoel is voor kans en effect van de dingen die fout gaan. Om dit systematisch te analyseren helpt het om een risico als een keten te beschouwen, lopend van oorzaak, entiteit, reactie tot gevolg. In een eerdere column zijn we al eens ingegaan op risico inventarisatie, en daar hebben we een schema gepresenteerd met de belangrijkste risico elementen voor de energiedistributie. Hieronder staat het schema voor de risico's in de openbare ruimte geschetst.

In dit specifieke geval kan je de komst van de feestgangers naar Haren wel aanmerken als bewuste beschadiging. Het was wellicht niet de intentie van iedereen, maar door mee te doen aan zo'n activiteit creëer je welbewust het risico. Die bewuste beschadiging greep aan op alle assets in de openbare ruimte. Straten werden opengebrouwen om met stenen te kunnen gooien, agenten, bewoners en passanten werden aangevallen, eigendommen werden vernield, in brand gestoken of gestolen, en vrijwel alle publieke waarden werden aangetast. In het schema is dat met rode cirkels aangegeven.

Voor een risicomanager vormt alles wat met bewuste beschadiging te maken heeft een uitermate ongrijpbaar risico. Als iemand het echt wil is het bijna onmogelijk hem tegen te houden. En het is lastig statistiek bedrijven op wat iemand wil. Dat is immers geen gebeurtenis maar een keuze. Voor het feestje in Haren moest eerst een inschatting gemaakt worden of er mensen zouden komen, vervolgens hoeveel en daarna nog eens de kans op rellen, met als afsluiter de te verwachten schade. De kans op rellen en de te verwachten schade zijn ook nog eens afhankelijk van de hoeveelheid mensen die komen opdagen. Onzekerheid op onzekerheid dus. Om maar eens een voorzichtige schatting te gebruiken: stel dat er 50% kans was dat er niemand zou komen, als er mensen zouden komen het 10% van de aanmeldingen was, dat bij 3000 samenscholende jongeren de kans op rellen 25% is en dat de verwachte schade bij een dergelijke rel enige tonnen is. Niet een al te onredelijke schatting toch? Het risico is dan $50\% * 25\% * 300k = \text{ca } 40000 \text{ euro}$. Bij een dergelijk risico past wel het paraat hebben van een redelijke politiemacht, maar het compleet afgrenzen van het dorp plus instellen algemene avondklok gaat dan wel heel ver.

Alleen, als dan blijkt dat er mensen komen, dat er ook rellen komen en dat de schade 10 keer groter is dan ingeschat kan dat de suggestie wekken dat er onvoldoende aan risicobeheersing is gedaan. In de media zie je dus ook veel aandacht voor het blauw gemarkeerde risico, het inadequaate handelen van het bevoegd gezag. Maar dat is wijsheid achteraf. En zoals ze in de buurt van Haren ook wel zeggen: achteraf kijk je een koe in de kont. Dat is bepaald geen feestje.